

a felszabadító háborúban, egészen az 1691. augusztus 19-ig, amikor elesett a zalánkeméni csatában.

Egy több évszázados múlta visszatekintő főúri család utolsó nemzedékéhez tartozott. Jelentősége mindenekelőtt abban rejlik, hogy a középkori és korai újkor Magyar Királyság egyik legfontosabb családjának egyik utolsó sarjaként igyekezett a Zrínyiek, mindenekelőtt édesapja méltó utóda lenni. Előadásomban ígéretes, a csataterén félbeszakadt életpályáját ismertetem legfontosabb vonásokban.

Konkoly Sándor (PTE Szentágothai János Szakkollégium)

A Mohácsi-sziget szerepe a kora-újkor hadjáratokban

A Mohácsi-sziget vízrendezések előtti állapotát – különösen Andrásfalvy úttörő jellegű munkálatai óta – hajlamosak vagyunk az ártéri gazdálkodás tipikus színtereként, egyfajta út- és településhálózat nélküli barátságatlan mocsárvilágként elképzelni. Középkori legendáink és újkor térképeink mindezt alátámasztani látszanak, az ártéri haszonvétel kora-újkor adóösszeírásai ugyanezt erősítik. Mohács előtti okleveleink és a sziget magasártéri szintjéről előkerült régészeti leletek ugyanakkor templomos helyekről, településeket összekötő közlekedési pályákról és átkelőhelyeket védő erődítményekről tanúskodnak. A képet tovább árnyalják a 17. század végi felszabadító hadjáratok hadinaplói, hadijelentései és térképi ábrázolásai, amelyek alapjaiban változtatják meg a 380 km²-es szigetvilágról szerzett ismereteinket. Korábban a Mohácsi-szigetet, mint általában minden mocsaras, állandóan, vagy időszakosan vízjárta területet katonai hadműveletekre alkalmatlan, harcászati szempontból értéktelen területnek tartották. Emiatt a felmérésére sem fordítottak különösebb gondot, így a sziget valós feltárása – egészen a 19. század derekáig – rendre elmaradt. A külföldi levéltárak magyar vonatkozású anyagainak elmúlt időszakban történő feldolgozása azonban újabb adatokkal szolgált a „Baja alatti nagy dunai sziget” természet- és katonaföldrajzi viszonyrendszerének alaposabb megismeréséhez. A Mohácsi-sziget kedvező adottságai és stratégiai jelentősége révén nemcsak kiemelt szerepet játszott a hadműveletek megtervezésében, de jelentős mértékben hozzájárult a dél-alföldi törökellenes hadjáratok sikeréhez.

Csik Ádám Lajos (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

A magyar haderőfejlesztés tendenciái, és a politikai tiszti tevékenység változásai 1948-1968 között.

A magyar haderőfejlesztés nemcsak a háborús időszakokban és az azokat megelőző években, hanem már a '40-es évek második felében és '50-es években is meghatározó volt Magyarország történelmében. A II. Világháborút követő 1948-as haderőfejlesztés fontos programja volt az éppen csak kialakuló magyar államszocialista rendszernek. Előadásom tervezett témája elsősorban az 1948-1953. és az 1958-1968. zajlott haderőfejlesztési programok számbeli és koncepcionális összehasonlítása.

Másik főbb tematikai egységnek a magyar hadseregben belül működő politikai tiszti, később tiszthelyettesi tevékenység változásainak, fejlődésének, főbb állomásainak ismertetését tervezem.

A tárgyalt időszak igen izgalmas. Az akkoriban kibontakozó, majd folyó hidegháborús hatalmi vetélkedésben szatellit államként résztvevő Magyarország a hadsereg fejlesztésére vélt és valós okok alapján kényszerítve volt. Ezekbe a programokba hatalmas emberi, gazdasági és anyagi erőforrásokat fektetett mindkét időszakban. Más oldalról tekintve

vizsgálom, hogy a szovjetizálást, mint folyamatot, ezekben a fejlesztési időszakokban miként értelmezte különbözően a mindenkori magyar vezetés, a mintakövetést hogyan hajtották végre.

Első benyomás alapján a hadseregfejlesztés és a hadseregben végzett politikai munka látszólag kevés összefüggést mutathat egymással, viszont az akkori korszak politikai és társadalmi berendezkedése miatt, munkahipotézisem alapján ezen folyamatok és tevékenységek egyfajta korrelációt mutatnak egymással. De hogy miként, és miért? Erre az előadás során igyekszem lehetséges magyarázatokat adni.

Nagy Richárd (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

„S megint élek, kiáltok másért: Ember az embertelenségben.” Magyarok szovjet hadifogságban

Előadásom egy jelenleg is folyó kutatás eddigi eredményeit kívánja bemutatni. Szót ejt a szovjet hadifogolyszedés módszereiről, magukról a hadifogolytáborokról, a hazai internálótáborokról, a hadifogság mindennapjairól, ezek mellett pedig a hazatért hadifoglyok és a hadifogságban meghalt hadifoglyok kutatásának módszereiről is.

Prezentációm során a *miért* és a *hogyan* kezdetű kérdésekre keresem a választ, ezek a következők: miért volt oly kegyetlen a szovjet hadifogság, például az amerikai hadifogsághoz mérten? Hogyan éltek, élhették túl a szovjet hadifogságot a hadifogságból hazatért magyarok? Mik voltak, mik lehettek a túlélés módszerei?

Az előadás a primer és a szekunder forrásokat is segítségül hívja a kérdések megválaszolása érdekében. Primer forrásként volt hadifoglyok visszaemlékezéseire, memoárjaira, valamint a Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Megyei Levéltára (MNL HBML) őrzésében található, úgynevezett hadigondozási iratokra támaszkodom. A szekunder források tekintetében a témában elismert történészek munkáira hivatkozom.

Előadásom kiemelt célja, hogy a szovjet hadifogság kutatásával kapcsolatban egy újfajta nézőpontot prezentáljak; ennek érdekében – a visszaemlékezések és memoárok bemutatásán keresztül – nagy hangsúlyt fektetek arra, hogy bemutassam a hadifoglyok lelkiállapotát a hallgatóságnak.

Keresztény Csenge (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Az első magyar néptáncfilmek 1926–1947

Az első magyar néptáncfilmet 1926-ban vagy 1927-ben készítette Gönyey Sándor, a Néprajzi Múzeum munkatársa. Gönyey fekete-fehér némafilmeket készített 35 mm-es, 16 mm-es és 9.5 mm-es alapanyagokra. Gönyey Sándor Lajtha Lászlóval közösen írta meg az első olyan összefoglalót a magyar néptáncokról, amely a filmekre épült.

Molnár István táncművészként kezdte meg pályafutását az 1920-as és '30-as években Nyugat-Európában, ő alkotta az első erdélyi néptáncfilmeket 1940 és 1944 között. Akárcsak Gönyeyé, Molnár filmjei is fekete-fehérek, némák voltak. Molnár a filmszalagjaira alapozva írta meg könyvét (*Magyar táncagyományok*, 1947.), amelynek célja elsősorban a néptáncokra alapozott testedzés népszerűsítése volt. Molnár filmjeivel egyidőben készültek az Erdélyi Tudományos Intézet művei K. Kovács László vezetésével, ám ezek a szalagok megsemmisültek a II. világháború során.

Az 1926–1947 között készült néptáncfilmek lefedik az egész Kárpát-medence területét, ezek képezik a magyarországi intézményes néptánc kutatás bázisát.